Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan puolustusrahastosta”

(COM(2018) 476 final)

(2019/C 110/15)

Esittelijä: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**

Toinen esittelijä: **Eric BRUNE**

Lausuntopyyntö	Euroopan parlamentti, 2.7.2018
	neuvosto, 4.7.2018
Komitean työvaliokunnan päätös	10.7.2018
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 173 artiklan 3 kohta ja 304 artikla
Vastaava elin	neuvoa-antava valiokunta ”teollisuuden muutokset” (CCMI)
Hyväksyminen CCMI:ssa	22.11.2018
Hyväksyminen täysistunnossa	12.12.2018
Täysistunnon nro	539
Äänestystulos	200/1/6
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. **Päätelmät ja suositukset**

1.1 ETSK pitää välttämättömänä, että EU:n globaalistrategia ja turvallisuus- ja puolustusalan täytäntöönpanosuunnitelma pannaan johdonmukaisesti täytäntöön heinäkuussa 2016 annetun EU:n ja Naton yhteisen julistuksen sekä YK:n kollektiivisen turvallisuuden periaatteen mukaisesti.

1.2 ETSK on kannattanut vuodesta 2017 alkaen Euroopan puolustusunionin luomista ja Euroopan puolustusalan toimintasuunnitelmaa, joka käsittää myös yhteisen Euroopan puolustusrahaston perustamisen. Komitea katsoo, että Euroopan puolustuksen vahvistamisen tarkoitus ei ole heikentää vaan pikemminkin vahvistaa Natoa ja transatlanttisia suhteita.

1.3 ETSK antaa vahvan tukensa komission 13. kesäkuuta 2018 esittelemälle ehdotukselle Euroopan puolustusrahaston perustamisesta vuosien 2021–2027 monivuotisessa rahoituskehyksessä.

1.4 ETSK vaatii merkittävää laadullista edistymistä eurooppalaisessa puolustusyhteistyössä. Rajallinen jäsenvaltioiden välinen puolustusyhteistyö aiheuttaa päällekkäisyyksiä ja saa aikaan sen, että puolustusala säilyy erittäin pilkkoutuneena. Markkinoiden kysyntäpuolen yhdentymisen puute ei kannusta yritysten välistä rajat ylittävää yhteistyötä ja alan yhdentymisen lisäämistä. Seurauksena tästä ovat resurssien tehoton kohdentaminen, päällekkäiset teolliset valmiudet, teknologiset kuilut ja uusien ohjelmien, erityisesti yhteistyöohjelmien, puute.

1.5 ETSK kannattaa tavoitetta strategisesta riippumattomuudesta, joka toteutetaan kehittämällä keskeisiä teknologioita kriittisillä aloilla ja strategisia voimavaroja. Tämä tavoite liittyy tiiviisti perusteellisen arvioinnin ja koordinoinnin tarpeeseen, jotta varmistetaan, että näitä teknologioita voidaan hallita, pitää yllä ja tuottaa Euroopan tasolla, jolloin EU voi tehdä päätöksiä ja toimia tarvittaessa itsenäisesti.

1.6 ETSK uskoo, että yhteisten puolustusvalmiuksien kehittämisen perusedellytyksenä on eurooppalaisen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan vahvistaminen.

1.7 ETSK korostaa, että Euroopan unionin on työskenneltävä erittäin ammattitaitoisen työvoiman säilyttämiseksi, uudistamiseksi ja kehittämiseksi ja tällaisten taitavien työntekijöiden turvaamiseksi.

1.8 ETSK ehdottaa, että Euroopan unioni tehostaisi ponnistelujaan vientisääntöjen yhdenmukaistamiseksi unionin piirissä.

1.9 ETSK kannattaa painokkaasti erityisen huomion antamista pk- ja startup-yrityksille myös puolustusalan tutkimuksen ja kehittämisen saralla.

1.10 ETSK katsoo, että puolustusalan toimintaa tukeva EU:n talousarvio ei saa korvata kansallisia puolustusmenoja, vaan sen olisi sen sijaan tehostettava ja vauhditettava puolustusyhteistyön lisäämistä ja parantamista. Samassa hengessä todettakoon, että EU:n puolustusalan tutkimukseen ei pitäisi osoittaa määrärahoja siviilialan ja muiden alojen tutkimuksen kustannuksella. Vaikka päätöksenteko puolustusalan investoinneista ja kehittämisohjelmista kuuluu edelleen jäsenvaltioiden toimivaltaan, Euroopan puolustusrahasto voisi tuoda EU:n lisäarvoa kannustamalla yhteiseen tutkimukseen ja kehitykseen puolustustuotteiden ja -teknologioiden alalla.

1.11 ETSK on vahvasti sitä mieltä, että yhdenmukaistettu ja virtaviivaistettu Euroopan puolustuspolitiikka voisi tuoda tehokkuusetuja lisäämällä eurooppalaisen puolustusalan teollisen ja teknologisen perustan markkinaosuutta ja jakamalla tuotteet paremmin valtioiden, alueiden ja yritysten välillä.

1.12 Euroopan puolustusrahastolla on todellista merkitystä vain, jos sillä tuetaan todella tärkeitä toimintoja. Sen työohjelmien olisikin perustuttava unionin puolustusta koskevaan vankkaan suunnitteluprosessiin, jossa määritellään Euroopalle keskeiset voimavarojen prioriteetit.

1.13 ETSK kannattaa yhteistyöpolitiikkaa, jolla edistetään pk-yritysten ja sellaisten maiden osallistumista, jotka eivät ole allekirjoittaneet aiesopimusta, unohtamatta kuitenkaan osaamista, jota ne voivat tarjota puolustusteollisuuden teollista ja teknologista perustaa varten.

1.14 ETSK kannattaa ehdotusta siitä, että eurooppalaisten varojen saatavuutta rajoitettaisiin siinä tapauksessa, että eurooppalaiset yritykset ovat saman toimijan hallinnassa, ja että takeita edellytettäisiin siinä tapauksessa, että kolmas maa osallistuu Euroopan puolustusrahastosta tuettuun kehittämiseen.

1.15 ETSK kannattaa ajatusta siitä, että Euroopan komissio vastaisi eurooppalaisten rahastojen hallinnoinnista, mutta katsoo kuitenkin, että Euroopan puolustusvirasto voi osallistua hyödyllisellä tavalla puolustustarvikkeita koskevien tarpeiden määrittelyyn ja puolustusmateriaalialan yhteistyöorganisaatioon (OCCAR) hyödyntämällä kokemuksia, jotka eivät ole olleet aina miellyttäviä, ja osallistua ohjelmien hallintaan, sillä osaamisen päällekkäisyys tällä alalla olisi haitallista järjestelmän tehokkuudelle.

1.16 ETSK kannattaa ajatusta siitä, että tutkimus- ja kehitystyö on alistettava eettisen lautakunnan tarkasteltavaksi. Eettiset edellytykset on tuotava esiin selkeästi ja ne on otettava huomioon jo ehdotuksen arviointivaiheessa oikeusvarmuuden ja selkeyden vuoksi.

1.17 ETSK on huolissaan Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa tehtävän yhteistyön tulevaisuudesta brexitin jälkeen ja kannattaa vahvaa turvallisuutta ja puolustusta, johon sisältyy Yhdistyneen kuningaskunnan liittyminen Euroopan puolustusrahastoon.

1.18 ETSK katsoo, että ikääntyvä mantereemme tuntee olonsa uhatuksi ja että sillä on tapana syytellä ja toisinaan sekoittaa keskenään terrorismin ja muuttovirtojen kaltaisia ongelmia ja ettei jäsenvaltioissa ja niiden välillä ole riittävästi yhteisvastuullisuutta. Tämän seurauksena nationalismi ja autoritaariset hallinnot ovat kokeneet uuden tulemisen kaikkialla unionissa ja asettaneet paineita demokratialle. Edes Euroopan puolustusrahaston kaltainen kiinnostava teollisuuspolitiikan väline ei vapauta meitä pohtimasta unionin puolustuspolitiikkaa edelleen.

2. **Ehdotuksen esittely**

2.1 Geopoliittisesta tilanteesta on tullut kuluneen vuosikymmenen aikana epävakaa: meillä on edessämme monimutkainen ja haastava ympäristö, jossa ilmenee paitsi hybridiuhkia ja kyberhyökkäyksiä, myös perinteisempiä haasteita.

2.2 Yhteisessä julistuksessa, joka annettiin 25. maaliskuuta 2017 Roomassa, 27 jäsenvaltion sekä Eurooppa-neuvoston, Euroopan parlamentin ja Euroopan komission johtajat totesivat, että unioni lujittaa yhteistä turvallisuutta ja puolustusta ja edistää kilpailukykyisempää ja yhdennetympää puolustusteollisuutta.

2.3 Euroopan puolustusala kärsii merkittävästä markkinoiden tehottomuudesta, joka liittyy hyödyntämättömiin mittakaavaetuihin (hajanaiset kansalliset markkinat, joilla on yksi ainoa ostaja) ja resurssien päällekkäisyyteen Euroopan tasolla.

2.4 Kysyntä tulee lähes yksinomaan jäsenvaltioilta, mutta kansallisia puolustusbudjetteja, erityisesti tutkimuksen ja kehityksen (T&K) alalla, on leikattu huomattavasti viimeksi kuluneiden 10 vuoden aikana.

2.5 Vuonna 2015 vain 16 prosenttia puolustustarvikkeista hankittiin eurooppalaisen yhteistoiminnallisen hankinnan kautta, mikä on kaukana 35 prosentin yhteisestä viitearvosta, josta sovittiin Euroopan puolustusviraston puitteissa.

2.6 Ala on laajalti pilkkoutunut yli kansallisten rajojen. Tämä johtaa huomattaviin päällekkäisyyksiin ja sitä kautta tehottomuuksiin, mikä näkyy kyvyttömyytenä hyödyntää mittakaavaetuja ja oppimisprosessia.

2.7 Nykytilanne ei ole kestävä, ja kattava seuraavan sukupolven puolustusjärjestelmä on entistä vaikeampi kehittää pelkästään yksittäisten jäsenvaltioiden toimin.

2.8 Jäsenvaltioiden välisen yhteistyön puute heikentää edelleen EU:n puolustusteollisuuden kykyä pitää yllä teollisia ja teknologisia valmiuksia, joita tarvitaan EU:n strategisen riippumattomuuden säilyttämiseksi ja sen nykyisten ja tulevien turvallisuustarpeiden täyttämiseksi.

2.9 Komissio antoi 7. kesäkuuta 2017 tiedonannon Euroopan puolustusrahastosta, joka koostui tutkimus- ja voimavaraosioista. Tiedonantoon liitettiin lainsäädäntöehdotus asetukseksi, jolla perustetaan Euroopan puolustusalan teollisen kehittämisen ohjelma voimavaraosion yhteydessä.

2.10 Komissio esitteli ehdotuksensa Euroopan puolustusrahaston perustamisesta vuosien 2021–2027 monivuotisessa rahoituskehyksessä 13. kesäkuuta 2018.

2.11 Euroopan puolustusrahasto on tarkoitettu välineeksi, jolla edistetään EU:n puolustusalan teollisen ja teknologisen perustan kilpailu- ja innovointikykyä ja lisätään siten EU:n strategista riippumattomuutta. Tällä välineellä pyritään käynnistämään yhteistyöohjelmia, joita ei saataisi liikkeelle ilman EU:n rahoitusosuutta, ja tarjoamaan kannustimia, joita tarvitaan yhteistyön tehostamiseen teollisen syklin kaikissa vaiheissa.

2.12 Erityisesti on tarkoitus edistää yhteistoimintahankkeita ja kannustaa varsinkin pieniä ja keskisuuria yrityksiä osallistumaan niihin valtioiden rajojen yli. Näin varmistetaan, että Euroopan puolustusrahasto pysyy avoimena rahoituksen vastaanottajille kaikissa jäsenvaltioissa riippumatta valtion koosta tai sijainnista.

2.13 Tässä ehdotuksessa esitetään soveltamisen alkavan 1. tammikuuta 2021. Ehdotus koskee 27 jäsenvaltion unionia.

2.14 Vaikka puolustusalan tutkimus kuuluu tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman (Euroopan horisontti) soveltamisalaan, vastaavat puolustusalan tutkimusta koskevat erityiset säännökset, jotka liittyvät muun muassa tavoitteisiin, osallistumissääntöihin ja toteuttamismekanismeihin, täsmennetään tarkasteltavana olevassa ehdotuksessa.

2.15 Ehdotuksen avulla pyritään varmistamaan synergiaetuja muiden sellaisten EU:n aloitteiden kanssa, joita toteutetaan siviilipuolen tutkimus- ja kehitystyön aloilla, kuten turvallisuuden ja kyberturvallisuuden, rajaturvallisuuden, rannikkovartioston, meriliikenteen ja avaruuden aloilla.

2.16 Rahaston ja pysyvän rakenteellisen yhteistyön (PESCO) yhteydessä täytäntöönpantujen hankkeiden välillä tulee olemaan tiiviit yhteydet.

2.17 Rahastossa otetaan huomioon EU:n voimavarojen kehittämissuunnitelma, jossa määritetään puolustusvoimavarojen prioriteetit, ja EU:n puolustuksen koordinoitu vuotuinen tarkastelu (CARD).

2.18 Tässä yhteydessä voidaan ottaa huomioon myös Pohjois-Atlantin puolustusliiton (Nato) ja muiden kumppanitahojen asiaankuuluva toiminta, jos se palvelee unionin turvallisuus- ja puolustusetuja.

2.19 Rahastossa otetaan huomioon myös Euroopan rauhanrahaston avulla toteutettava puolustusalan toiminta. Mainittu rahasto on monivuotisen rahoituskehyksen ulkopuolinen talousarvioon kuulumaton väline.

2.20 Tarkasteltavana olevassa ehdotuksessa säädetään mahdollisuudesta yhdistää rahaston tuki InvestEU-rahaston takaamaan rahoitukseen.

2.21 Rahaston avulla olisi puututtava oikeasuhteisesti markkinoiden toimintapuutteisiin tai optimaalista heikompiin investointitilanteisiin. Toimet eivät saa olla päällekkäisiä yksityisen rahoituksen kanssa eivätkä ne saa syrjäyttää sitä, minkä lisäksi niiden on tarjottava selvää EU:n lisäarvoa.

2.22 Unionin on otettava suurempi vastuu etujensa, arvojensa ja eurooppalaisen elämäntavan suojelemisesta yhteistyössä Naton kanssa ja sen toimintaa täydentäen.

2.23 Jotta unioni olisi valmis kohtaamaan tulevat uhat ja suojelemaan kansalaisiaan, sen on parannettava strategista riippumattomuuttaan. Tämä edellyttää keskeisten teknologioiden kehittämistä kriittisillä aloilla ja strategisia voimavaroja teknologisen johtoaseman varmistamiseksi.

2.24 Päätöksenteko puolustusalan investoinneista ja kehittämisohjelmista kuuluu edelleen sekä jäsenvaltioiden toimivaltaan että niiden vastuulle.

2.25 Ehdotettu poliittinen lähestymistapa on oikeassa suhteessa määriteltyjen ongelmien mittakaavaan ja vakavuuteen nähden. Aloite koskee ainoastaan sellaisia tavoitteita, joita jäsenvaltiot eivät voi saavuttaa tyydyttävästi itse ja jotka unionin voidaan odottaa saavuttavan paremmin.

2.26 Vuonna 2017 käynnistettiin puolustusalan tutkimukseen liittyvä valmistelutoimi, jonka budjetti oli 90 miljoonaa euroa kolmen vuoden ajaksi. Se on alkanut tuottaa konkreettisia tuloksia: ensimmäiset avustussopimukset allekirjoitettiin vuonna 2018. Yhtäkään hankkeista ei kuitenkaan ole vielä saatettu päätökseen.

2.27 Ehdotetulla Euroopan puolustusteollista kehittämisohjelmaa koskevalla asetuksella vuosiksi 2019–2020 tulee olemaan 500 miljoonan euron budjetti. Sen odotetaan olevan toiminnassa 1. tammikuuta 2019 alkaen.

2.28 Kaikkien sidosryhmien avoin julkinen kuuleminen Euroopan puolustusrahastosta järjestettiin 13. tammikuuta ja 9. maaliskuuta 2018 välisenä aikana. Aloitetta arvosteltiin jonkin verran eettisestä näkökulmasta, mutta sidosryhmät, joihin rahasto vaikuttaa suoraan, tukevat aloitetta. Immateriaalioikeuksia koskevia sääntöjä on mukautettava puolustusalalla.

2.29 Ehdotettu talousarvio vuosiksi 2021–2027 on 13 miljardia euroa (käypinä hintoina), josta jaetaan 4,1 miljardia euroa tutkimustoimiin ja 8,9 miljardia euroa kehitystoimiin.

2.30 Kustannus-hyötyanalyysin kustannustehokkuustuloksista riippuen rahastoa voi hallinnoida komission toimeenpanovirasto.

2.31 Ehdotetaan sellaisen seurantajärjestelmän käyttöönottoa, joka tukee suorituksesta raportointia ja suorituksen arviointia. Tulokset asetetaan saataville vähitellen.

2.32 Komission ehdotuksessa vuosia 2021–2027 koskevaksi monivuotiseksi rahoituskehykseksi asetetaan aiempaa kunnianhimoisempi ilmastotoimien valtavirtaistamisen tavoitetaso. Tavoitteena on, että kaikissa EU:n ohjelmissa vähintään 25 prosenttia EU:n menoista edistää ilmastotavoitteiden saavuttamista. Euroopan puolustusrahaston vaikutusta mainitun kokonaistavoitteen saavuttamiseen seurataan EU:n ilmastotunnusmerkkijärjestelmän avulla asianmukaisella jaottelutasolla, myös käyttämällä tarkempia menetelmiä, jos sellaisia on tarjolla.

2.33 Ehdotuksessa esitetään soveltamisen alkavan 1. tammikuuta 2021.

3. **Yleistä**

3.1 ETSK viittaa tässä yhteydessä jo aiemmissa, asiakokonaisuuksiin CCMI/149 (2017), CCMI/116 (2013) ja CCMI/100 (2012) kuuluvissa lausunnoissaan esittämiinsä toiveisiin. EU:n globaalistrategia ja turvallisuus- ja puolustusalan täytäntöönpanosuunnitelma tarjoavat nekin tärkeitä asiaan liittyviä lähestymistapoja. ETSK pitää välttämättömänä, että nämä aloitteet pannaan johdonmukaisesti täytäntöön heinäkuussa 2016 annetun EU:n ja Naton yhteisen julistuksen sekä YK:n kollektiivisen turvallisuuden periaatteen mukaisesti.

3.2 Nykyiset geostrategiset olosuhteet ja turvallisuuspoliittiset kehityskulut huomioon ottaen Euroopan on kasvatettava turvallisuus- ja puolustusvalmiuksiaan. Selkeä kuva unionin yhteisistä strategisista tavoitteista on välttämätön, ja koska sellaista ei vielä ole, se on luotava pikaisesti. Tämä on edellytys tarvittavien puolustusvoimavarojen määrittelylle. Niiden on pohjauduttava eurooppalaisen puolustuksen kestäväpohjaiseen teknologiseen ja teolliseen perustaan.

3.3 Yhdysvaltojen vetäytyminen Iranin kanssa vuonna 2015 allekirjoitetusta ydinsopimuksesta, Ukrainan kriisi, Venäjän huolestuttavat toimet Baltian maiden rajoilla ja itäisellä EU:n ulkorajalla, Libyan, Irakin ja Syyrian alueen paloherkkä tilanne, Sahelin alueen jatkuva epävakaus, mahdollinen Yhdysvaltojen, Israelin ja Saudi-Arabian akselin ja Iranin, Syyrian ja Venäjän akselin välinen poliittinen ja sotilaallinen yhteenotto, ja tämän taustalla vielä kyberuhat, autoritaarisuuden nousu Euroopassa ja Yhdysvaltojen diplomatian lisääntynyt ennalta-arvaamattomuus – EU:n strategisen tasapainon etsintä ei ole koskaan ollut näin monimutkaista ja tuskastuttavaa.

3.4 Sekä EU:n sisäiset että ulkopuoliset turvallisuuskysymykset ovat niin kansalaisia kuin valtionpäämiehiäkin huolestuttavia asioita.

3.5 EU:n on ratkaistava ainakin neljä eri haastetta mahdollisimman yksimielisellä tavalla: päätöksenteon riippumattomuus, kriisien ennakointi, poliittinen vaikutusvalta sekä etujemme ja demokraattisten periaatteidemme välinen johdonmukaisuus.

3.6 ETSK kannatti vuonna 2017 Euroopan puolustusunionin luomista ja Euroopan puolustusalan toimintasuunnitelmaa, joka käsittää myös yhteisen Euroopan puolustusrahaston perustamisen.

3.7 ETSK on vaatinut merkittävää laadullista edistymistä eurooppalaisessa puolustusyhteistyössä. Rajallinen jäsenvaltioiden välinen puolustusyhteistyö aiheuttaa päällekkäisyyksiä ja saa aikaan sen, että puolustusala säilyy erittäin pilkkoutuneena. Markkinoiden kysyntäpuolen yhdentymisen puute ei kannusta yritysten väliseen rajatylittävään yhteistyöhön ja alan yhdentymiseen jatkamiseen. Seurauksena tästä ovat resurssien tehoton kohdentaminen, päällekkäiset teolliset valmiudet, teknologiset kuilut ja uusien ohjelmien sekä erityisesti yhteistyöohjelmien puute.

3.8 ETSK kannattaa strategista riippumattomuutta määritettyjen kriittisten teollisten valmiuksien ja teknologioiden kohdalla. Tämä tavoite liittyy tiiviisti perusteellisen arvioinnin ja koordinoinnin tarpeeseen, jotta varmistetaan, että näitä teknologioita voidaan hallita, pitää yllä ja tuottaa Euroopan tasolla, jolloin EU voi tehdä päätöksiä ja toimia tarvittaessa itsenäisesti.

3.9 ETSK kannattaa päätöstä tukea puolustusalaa kysyntälähtöisenä teollisuuspolitiikkana.

3.10 ETSK toteaa, että kansallisten talousarvioiden varainkäytön tehostamisen pitäisi mahdollistaa Euroopan kaikkien puolustustarvikkeita koskevien tarpeiden tyydyttäminen.

3.11 ETSK katsoo, että EU:n tason ohjelmien välisen johdonmukaisuuden pitäisi mahdollistaa eurooppalaisen puolustusteollisuuden palvelemien eurooppalaisten markkinoiden koon kasvattaminen.

3.12 ETSK on todennut, että yhteisten puolustusvalmiuksien kehittämisen perusedellytyksenä on eurooppalaisen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan vahvistaminen.

3.13 ETSK korostaa, että Euroopan unionin on työskenneltävä erittäin ammattitaitoisen työvoiman kehittämiseksi ja tällaisten taitavien työntekijöiden saatavuuden turvaamiseksi.

3.14 ETSK ehdottaa, että Euroopan unioni tehostaisi ponnistelujaan vientisääntöjen yhdenmukaistamiseksi unionin piirissä.

3.15 ETSK kannattaa painokkaasti erityisen huomion antamista pk-yrityksille, myös puolustusalan tutkimuksen ja kehittämisen saralla.

3.16 ETSK on vastustanut olemassa olevien taloudellisia tai sosiaalisia tavoitteita palvelevien rahastojen avaamista puolustusalan tarkoituksiin.

3.17 ETSK on vastustanut puolustusta varten osoitettujen kansallisten varojen erityistä huomioimista vakaus- ja kasvusopimuksen puitteissa. Puolustusmenot eivät saa vaarantaa julkistalouksien vakautta.

3.18 ETSK on kannattanut puolustusrahaston perustamista kahdesta osiosta koostuvaksi: tutkimuksesta ja valmiuksien kehittämisestä. Tällä voitaisiin tukea yhdennettyä suunnitteluprosessia investoinneille läpi koko teknologian elinkaaren. Hankintapäätökset kuuluvat edelleen jäsenvaltioille. Yhteisten hankintojen avulla voitaisiin kuitenkin tehostaa kysyntäpuolta ja edistää Euroopan puolustusalan kilpailukykyä ja tehokkuutta. Puolustusalan toimintaa tukeva EU:n talousarvio ei saa korvata kansallisia puolustusmenoja, vaan sen olisi sen sijaan tehostettava ja vauhditettava puolustusyhteistyön lisäämistä ja parantamista. Samassa hengessä todettakoon, EU:n puolustusalan tutkimukseen ei pitäisi osoittaa määrärahoja siviilialan ja muiden alojen tutkimuksen kustannuksella. Euroopan puolustusrahastolla pyritään käynnistämään yhteistyöohjelmia, ja koska siitä tuetaan tutkimus- ja kehitystoimintaa, tarjoamaan kannustimia, joita tarvitaan yhteistyön tehostamiseen teollisen syklin kaikissa vaiheissa. Vaikka päätöksenteko puolustusalan investoinneista ja kehittämisohjelmista kuuluu edelleen jäsenvaltioiden toimivaltaan, Euroopan puolustusrahasto voisi tuoda EU:n lisäarvoa kannustamalla yhteiseen tutkimukseen ja kehitykseen puolustustuotteiden ja -teknologioiden alalla.

3.19 Puolustusteollisuus ei ole ainoa strategisesti tärkeä ala Euroopan kansalaisten turvallisuuden ja puolustuksen kannalta, mutta se on merkittävä Euroopan talouden ja hyvinvoinnin edistäjä, sillä sen kokonaisliikevaihto on noin 100 miljardia euroa vuodessa, ja ala työllistää suoraan ja välillisesti noin 500 000 erittäin ammattitaitoista työntekijää. Alalla tuotetaan uraauurtavia tuotteita, palveluja ja teknologioita, joissa innovointi ja tutkimus- ja kehitystyö ovat keskeisen tärkeitä kilpailukyvyn kannalta.

3.20 Euroopan puolustusteollisuus ja tutkimus- ja kehitysmenot keskittyvät melko pitkälti aiesopimuksen allekirjoittaneisiin maihin (Ranska, Espanja, Italia, Ruotsi, Saksa ja Yhdistynyt kuningaskunta), jotka vastaavat 95-prosenttisesti investoinneista, suuresta osasta pk-yrityksistä ja keskitason yrityksistä sekä huippuyrityksistä. Yhdenmukaistettu ja virtaviivaistettu Euroopan puolustuspolitiikka voisi tuoda tehokkuusetuja lisäämällä maiden, alueiden tai yritysten erikoistumista tiettyihin teknologioihin.

3.21 Aiesopimuksen allekirjoittaneet maat hallitsevat eurooppalaisia puolustustarvikemarkkinoita aktiivisten yritysten ja niiden asekaupan määrällä mitattuna. Esimerkiksi Yhdistyneessä kuningaskunnassa BAE Systems on suurin puolustusalan yritys. SAAB on Ruotsin tärkein ilmailu- ja avaruusteollisuuden sekä puolustusteollisuuden yritys, kun taas Ranskan suurimmat alan yritykset ovat Dassault Aviation, Naval Group, Safran ja Thales. Saksassa tärkeitä yrityksiä ovat Rheinmetall, ThyssenKrupp Marine Systems ja Diehl. Italiassa alan kaksi tärkeintä yritystä ovat Leonardo ja Fincantieri. Euroopan laajuinen Airbus-yritys on Euroopan toiseksi suurin. Sen edellä on BAE Systems. Toinen merkittävä monikansallinen yritys on MBDA, joka on Euroopan kolmen johtavan ilmailu- ja avaruusteollisuuden sekä puolustusteollisuuden yrityksen (Airbus, BAE Systems ja Leonardo) muodostama yhteisyritys, joka on aktiivinen tekijä ohjusten ja ohjusjärjestelmien valmistuksessa. Myös Nexterin ja KMW:n omistajasta KNDS:stä on tulossa Euroopan laajuinen yritys. On pantava merkille, että osa näistä yrityksistä ei toimi yksinomaan puolustusalan markkinoilla, mikä selittää myynnin ja työntekijöiden suhdelukujen vaihtelun.

Pienempien yritysten osalta äskettäisessä IHS:n tutkimuksessa yksilöitiin lähes 600 pk-yritystä, jotka ovat aktiivisia puolustusalalla Euroopassa, ja arvioitiin puolustusalan toimitusketjujen pk-yritysten kokonaismääräksi 2 000–2 500 yritystä. Monet näistä yrityksistä valmistavat kaksikäyttötuotteita, jotka on tarkoitettu sekä siviili- että puolustuskäyttöön. Pk-yrityksillä on joka tapauksessa tärkeä rooli puolustusalalla, ja ne ovat keskeinen kilpailukyvyn mahdollistaja.

3.22 Euroopan puolustusteollisuus ei ole jakautunut tasaisesti koko EU:n alueelle. Tämä viittaa siihen, että EU:n jäsenvaltioiden lisääntyneet sotilasmenot eivät virtaa välttämättä tasaisesti kaikkiin jäsenvaltioihin. Jos yhden maan korkeammat menot virtaavat muiden maiden yrityksille, tuloksena voi olla uusia kauppavirtoja.

4. **Erityistä**

4.1 Euroopan puolustusrahastolla on todellista merkitystä vain, jos sillä tuetaan todella tärkeitä toimintoja. Sen työohjelmien olisikin perustuttava unionin puolustusta koskevaan vankkaan suunnitteluprosessiin, jossa määritellään Euroopalle keskeiset voimavarojen prioriteetit.

4.2 ETSK kannattaa yhteistyöpolitiikkaa, joka edistää yhteistyötä rajojen yli, ja pk-yritysten osallistumista myös sellaisista maista, jotka eivät ole allekirjoittaneet aiesopimusta, kuitenkin niin, ettei palata oikeutta kompensaatioon painottaviin toimintapolitiikkoihin (right-of-return policies), jotka vahvistivat toisinaan osaamispääoman päällekkäisyyttä.

4.3 ETSK kannattaa ehdotusta siitä, että unionin varojen saatavuutta rajoitettaisiin Euroopan intressien mukaisiin eurooppalaisiin yrityksiin, ja että takeita edellytettäisiin siinä tapauksessa, että kolmas maa osallistuu Euroopan puolustusrahastosta tuettuun kehittämiseen.

4.4 ETSK kannattaa ajatusta siitä, että Euroopan komissio vastaisi EU:n varojen myöntämisen hallinnoinnista, mutta katsoo kuitenkin, että Euroopan puolustusvirasto voi osallistua hyödyllisellä tavalla puolustustarvikkeita koskevien tarpeiden määrittelyyn ja OCCARiin hyödyntämällä kokemuksia, jotka eivät ole olleet aina miellyttäviä, ja tehdä osansa ohjelmien hallinnassa, sillä osaamispääoman päällekkäisyys tällä alalla olisi haitallista järjestelmän tehokkuudelle.

4.5 ETSK kannattaa ajatusta siitä, että tutkimus- ja kehitystyö on alistettava eettisen lautakunnan tarkasteltavaksi. Eettiset edellytykset on tuotava esiin selkeästi, ja ne on otettava huomioon jo ehdotuksen arviointivaiheessa oikeusvarmuuden ja selkeyden varmistamiseksi.

4.6 ETSK kannattaa ajatusta Euroopan teollisesta suvereniteetista Euroopassa, mutta kyseenalaistaa kuitenkin sen poliittisen ilmentymän, sillä suurin osa Euroopan unionin jäsenvaltioista näkee itsensä osana Atlantin liittoa, kun taas monet valtiot pitävät kiinni kansallisen itsemääräämisoikeuden käsitteestä.

4.7 ETSK on huolissaan Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa tehtävän yhteistyön tulevaisuudesta brexitin jälkeen ja kannattaa vahvaa turvallisuutta ja kumppanuutta, johon sisältyy Yhdistyneen kuningaskunnan liittyminen Euroopan puolustusrahastoon.

4.8 Monilla tavoin häiriöitä aiheuttavasta globalisaatiosta kärsivät eurooppalaiset ovat jo tietoisia joistakin virheistään ja harhakuvitelmistaan. Heidän suurin virheensä on ollut toimimatta jättäminen. Strategisen pidättyväisyyden politiikasta, joka tarjosi meille mahdollisuuden keskittyä talouteen ja toi meille niin paljon vaurautta kylmän sodan aikana ja vuosituhannen vaihteeseen asti, on nyt tullut Euroopalle pääasiallinen kompastuskivi.

4.9 Eurooppa on pitkään pakottanut muun maailman mukautumaan tahtoonsa, ensin yksin ja myöhemmin yhdessä Yhdysvaltojen kanssa. Maiden välisestä ja myös niiden sisäisestä kehitykseen liittyvästä eriarvoisuudesta on tulossa sietämätöntä maailmassa, jossa ilmasto lämpenee ja autoritaariset vallanpitäjät voimistuvat. Ikääntyvä mantereemme tuntee olonsa uhatuksi, ja sillä on tapana syytellä ja toisinaan sekoittaa toisiinsa terrorismin ja muuttoliikkeen kaltaisia ongelmia, jäsenvaltioissa ja niiden välillä ei ole riittävästi yhteisvastuullisuutta, ja nationalismin ja autoritarismin lisääntyminen asettaa paineita eurooppalaisille demokratioille. Edes Euroopan puolustusrahaston kaltainen kiinnostava teollisuuspolitiikan väline ei vapauta Euroopan unionia puolustuksen kohteita ja keinoja koskevasta poliittisesta pohdinnasta.

4.10 Eurooppalaisessa puolustuksessa ei ole kyse pelkästään strategisista uhista, ulkoisista interventioista, sotilaallisesta valmiudesta, teknologisista innovaatioista ja teollisesta huippuosaamisesta. Koska eurooppalaisten suurin uhka on nykyisin eurooppalaisen demokratian haasteellinen tilanne, yhteisessä puolustuspolitiikassa ei voida enää sivuuttaa tätä poliittista ulottuvuutta.

Bryssel 12. joulukuuta 2018.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Luca JAHIER